

СПОГАДИ З ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЖИТТЯ В ПОРТ АРТУР.

Дня 25. березня з'організовані українські робітники-фермери святкуватимуть десятилітній ювілей існування своєї організації ТУРФДім. Всі відділи ТУРФДім від Монреалу аж до Ванкувер святкуватимуть цей день представленнями та величавими концертними програмами. З сотки платформ промовці виголошуватимуть промови й реферати про десятилітнє існування своєї робітничої організації.

Та не всі наші відділи існують десять літ. Ми числимо десять літ від заснування першого відділу у Вінніпегу. Опісля довкола него почали з'являтися деякі товариства, що вже тоді існували і почали зачатковуватися нові відділи. На початку цей процес злуки відбувався плинно, бо робітники на місцях були ще по часті під впливом "патріотів", які вели завзяту боротьбу проти Укр. Робітничих Домів і взагалі проти всякого радикального робітничого руху. Коло 1922 року патріоти почали трітати вплив серед робітників по містах, а опісля й на фармах. Від того часу починається урештішча злука й тісна централізація всіх робітничих організацій, бо вони вже пізнали, що в злуці сила. Переконали робітників самі життєві обставини й шоденна боротьба за кусок хліба. Переконали, що робітників місце лише в класовій робітничій організації.

На цій місці хочу згадати як розвивалася організація в нашій місцевості, в Порт-Артур, Онт. Коли будувалася Укр. Роб. Дім у Вінніпегу, тоді-ж почав будуватися дім і в Порт-Артурі; але не робітничий, лише народний. Болячись тоді робітників самі називали "робітничий". Вони хоч були робітниками й працювали чесно, проте звали себе панями. Це були ще часи темного патріотизму, часи, коли велика частина робітників кохалася в п'яниці, картирстві, між ними панувала сила кулака. Правда, були й тоді чесні та свідомі робітники, але це були лише одиниці. Народний Дім проіснував короткий час, бо зайшла зміна в ідеології самих членів. Вони переіменували Нар. Дім на Тов. Франка. Мовляв, це більше поступова назва для товариства. Однак назви "робітничий" більшість членства ще боялася. Проіснували ми ко-

роткий час з цєю назвою. Свідомість часів далі зростала і нарешті прийшли ми до переконання, що нам треба злучитися міцно з другими робітничими організаціями, що ми musimо це зробити для успішного ведення освіти серед українських робітників взагалі, а користі самих членів зокрема.

Тоді злучилися ми зі Стіваришенем Укр. Роб. Дім і змінили назву свого дому на У.Р.Д. Не обійшлося й без заплоту: кількох членів відійшло зовсім від організації. Таким процесом злуки переходили й інші товариства. Ніхто їх не тягнув до злуки, але ставалося це зовсім природно, поступово, коли робітники самі зрозуміли, де їм місце. Від часу нашої злуки з центром у Вінніпегу, у нас почалася краща робота. Ми доставали різні поради з централі, всякі вказівки, як провадити освіту серед членства і взагалі серед українського робітництва в місті. Ця робота принесла великі успіхи. Наші відділи на місцях, як відділи ТУРФДім а головню відділ Р.З.Т., зросли членством. Зросли ми не тільки кількістю членів, але й якістю.

Кожний член нашої організації поступив значно вперед зі своїм знанням і різниться багатогато від робітника, який не належить до робітничої організації. Кожний наш член, коли порівняє свою теперішню свідомість з тими часами, як він ще не був в робітничій організації, астидається себе самого. Це мої короткі спомини з десятилітнього існування нашої організації в Порт-Артурі. Можна-б багато більше написати про нашу місцевість, але щоб не забирати місця в нашому часописі, я мущу допис скоротити. На закінчення кличу всіх робітників і симпатиків в Порт-Артурі: Товариші! Не дописуйте симпатиком робітничої організації, але треба вже бути членом тих організацій! Ви повинні прийти ближче до нас, стати членами, стати співвласниками майна, яке наша організація посідає! Хай в день десятилітнього ювілею існування ТУРФДім всі члени нашого відділу Р.З.Т. і інші симпатичні прилучаться до освітньої організації! Товариші! Ваше місце лише в робітничій організації!

П. П.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРАЦЯ В ДРОМГЕЛЕР

Можна сказати, що до 1919 року в Дромгелер, Алта., не було ніякого прояву організаційного життя між укр. робітниками й робітницями. В післявоєнні часи, а іменню 1919 року вирушили події, які потрясли цілим світом, а заравом і нашою глухою місцевістю. Робітники почали ворушитися і намагалися організувати свій організаційний гурт. Свідоміші одиниці побачили потребу організації й робили старання, щоб її створити. Це була не легка справа тому, що перше треба було звести ідеологічну боротьбу з націоналістично-шовіністичним елементом та клером.

До того треба взяти під увагу те оточення, в якому побудовано Укр. Роб. Дім. Збудовано його в передмісті, що називалося Калікс. Вестер Фронт а тепер називається Нью Кестл. Це передмістя справді було колись подібне до боєвої лінії на західнім фронті. Тут було десятки готелів, клубів, де гралася в карти, й протиступівних домів. Дуже рідко коли можна було пройти вулицю після дев'ятої години; щоби хтось не обрабував, або не розвалив голови.

В тім середовищі мешкали наші українські робітники. І коли людина є відбитком того оточення, в якому переживає, то можна уявити собі, що це був за елемент, з якого доведеться будувати культурно-освітню організацію.

Помимо всіх тих перешкод товариші вийшли до праці й 1921 року побудували тут Укр. Роб. Дім. Перше збудовано маленький домік вартості 1,100 доларів. Робітники й робітничі почали горнутися до організації й за короткий час показалося, що таке приміщення не відповідає потребам організації. Вирішено побудувати більший дім. І 1922 року збудовано нову інституцію вартості \$18,000. Дім будували літню поров, коли майні не робили і товариші вирішили будувати своїми власними силами, себто без платних робітників. Ніхто не взяв одного цента за роботу, заплачено тільки за матеріял. Це є ознакою самопожертвування робітників для організації.

Сьогодні відділ ТУРФДім налічує поверх 60 членів, відділ Жінської організації 50 членків, є дитяча школа, відділ Секції Молоді, дві струнні оркестри й відділ Робітничого Запозомого Товариства, який числять поверх сто членів і членкинь. Це наші кількісні здобутки організаційної праці.

Та це ще не все. Треба також згадати про моральну сторону наших членів, про культурне піднесення. Це культурне піднесення помічається не тільки між членами наших організацій, але й між українським робітництвом взагалі. Це вже не ті "Галішони", що були десять років тому назад. На-

Робітнича дитяча школа при відділі ТУРФДім у Вінніпегу. Діточі школи існують майже при всіх відділах ТУРФДім.

віль робітники других національностей заздують Українцям, що зробили такий великий поступ за так короткий час.

Зі всіх гембляровських клубів і протиступівних домів сліду не стало. Фетався в тій дільниці тільки один готель (бір парлор), до якого Українці, за кількома виїзками, не вчалося. З приходом організації, зникло все громадське лихо. Зникли гучні весілля, християнські бенкети (чи бенкетти), а на їх місце запанувало товаришеске відношення.

Та це є одна додатна риса в українських робітників цієї місцевості, яку треба зазначувати

культуро-освітній організації. Коли в нас не було освітньої організації, то українські робітники мало цікавилися трейд-юніонним рухом, хоч належали до нього, бо мусіли. Тепер Українці становлять підвалину трейд-юніонного руху. Тут була лизда страйків в останніх сімох роках і за цілий той час було тільки один чи два випадки скебування з Українців. Це дуже маленький відсоток в порівнянні з числом скебів, які тут працювали. Це, безсумнівно, прояв класової свідомості між українськими робітниками, яку вони набули у своїх організаціях. Дромгелерска.

НАМ ЛИШЕ ЧОТИРИ РОКИ.

Свідомі української праці іміграції обходили десятирічний ювілей однією української робітничо-фермерської культурно-освітньої організації Товариства Український Робітничо-Фермерський Дім, що за цей короткий час з'єднала біля себе тисячі українського робітництва та фермерів по всіх закутках цієї країни, вивела їх з темряви та вказала дійсний шлях до кращого майбутнього.

Про початки нашої організації не буду говорити, бо тільки знаю, що чув від других або вчитав в газетах про те, як воно започаткувалося, але мені хочеться згадати про ту організацію, яка нерозривно зв'язана з матірним плем і від якої я прийшов на В.О.К. Є це відділ ТУРФДім в Едмонтоні. Якраз чотири роки минуло, коли я заіхав до цієї місцевості, де застав щойно заснований відділ. Ставши його членом, працюю на освітньому полі. Гурток членів та членкинь був гарний, однак бракувало приміщення, в ньому мучилися близько три роки. Коли нам дозволили влаштуватися якесь підприємство, ми нанмали одиницький міський театр. Перед тим, як його дістати, мусіли оббити пороги міських урядників, щоб нам дозволили. До Була це тяжка праця. Тому на другому році існування на-

шого відділу піднесли ми справу будови своєї домівки. Одні товариші були тої думки, щоб будувати зараз, інші були проти. Тому, що більшість була проти, справа стояла на місці. В літку 1926 року загоріла до нас т-жа Попович, дала прекрасний концерт в міському театрі, і на цьому вся наша праця обмежилася.

Провісний влади заборолили власникові рентувати наші організації театр і ми, опинившись в критичному положенні, примушені були покласти про своє життя. Склали масовий мітинг та запросили на нього з Тімміс тов. Гнатюка, щоб троха підняв душі наше членство і сказали ми всі: будемо! Зложили ми на цьому мітингу разом з декларцією \$715.00. В осени 1926 року вийшли до будови з такою ширістю та завзятістю, що й морози та снігові завершення не паралізували нашої праці. Ми своїми діями. Збудували свій Український Робітничий Дім, найкращий будинок в цем містечку. Будинок, правда, в порівнянні до тамошнього гуртка українського членства, а зокрема до українського робітництва, за дорожко, бо коштував нас, хотий ще й недокінчений як слід, о-коло \$7,000.00. Не було приміщення, буда гризота, не будим, як його дістати, мусіли оббити пороги міських урядників, щоб нам дозволили. До цього ще й та одинока фабрика паперу, де наші українські

робітники працюють, в літку минулого року віддалила понад півтори сотні робітників, а між ними опинилася частина й наших членів. А ті, що ще залишилися при праці, працюють по кілька днів на тиждень та ледво що живють з того заробітку. Хоч які тяжкі часи стрінули наших товаришів та товаришок, однак своєю щирою працею в напрямі злікування доугу працювали вони шире, шукаючи порятунку в сусідніх братніх організаціях, то в поодиноких товаришів на звоні. І всілякі зробили гарний поступ.

Сьогодні на нашій інституції є ще дві тисячі доларів доугу. Половина позичена в товаришів, друга половина в банку на 8%. Однак банк дуже нагнущу на нас, щоб ми віддали гроші. А тут біда, що їх нема. Удавалася за порадою до Ц.В.К. ТУРФДім та мені не відомо, що товариші зарадять. Однак я певний, що своє батьківське слово вони скажуть. При ширій та впертій праці ми позбудемося цього проклятого доугу. Ми радіємо, що десятилітній ювілей ТУРФДім ми будемо святкувати в своїй хаті. Правда, праці у нас ще багато. Але за так короткий час результат вдволюючий: побудовано прекрасну інституцію, згуртовано біля нас о-коло 30 членів відділу ТУРФДім, біля 40 членів Р.З.Т., поверх десятка членів у відділі Жінській; піднесено класову свідомість між українським робітництвом цієї місцевості, збільшено число читачів української робітничо-фермерської преси — словом зроблено значний поступ. Таке уміють зробити лише ті чорнороби нуждарі, що пірвавши всякі зв'язки з папсько-попівськими оборонцями, ворогами працюючої класи, працюють тим шляхом, який їм вказав ТУРФДім.

Радуючись з так важкого моменту в історії нашої визвольної праці, з наших великих здобутків, в день десятилітнього ювілею гучно грімко: Хай живе Товариство Український Робітничо-Фермерський Дім! Хай живе наша преса на потіху українському трудовому народові, а на загиблль ворогам.

Курсант.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісті"!

Школа життя, вивчення і інших ручних робіт при відділі ТУРФДім у Вест-Форт-Вільям, Онт., під керівництвом членом відділу Жінської Секції. Такі школи існують і в інших місцевостях.

В ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ ТУРФДІМ.

Історію суспільства ділимо відповідно до того, що ми бажемо з неї вивчити.

Коли вивчаємо господарку, або продукційні відносини в історії людства, то ділимо суспільство на період: лісовий, мандрівний, мисливський, скотарський, хіборобський, торговельно-капіталістичний і, в кінці, фінансово-капіталістичний, який також вже доживає свого віку.

Коли вивчаємо устрої держави, то поділяємо їх на: первісний комунізм, матриархат, патріархат, невідільничий, кріпачко-поміщицький (феодалний) і капіталістичний. Загально історію ділимо на: старі віки, середньовіччя й нові часи.

Відповідно до умового розвитку людства, історію можна поділити на два періоди: період дитинства, який тривав о-коло 500 тисяч літ, і період виростання з дитинства, який започаткували старинні Греки тому 2,500 літ назад. Коли візьмемо 60 літ, як пересічний вік життя людини, і порівняємо з повисше наведеними двома періодами, то виходило-б, що людина лише три і пів місяців тому, як виросла з дитинства.

Коли візьмемо процентово, то побачимо, що людство пережило 99 1/2 відсотків свого часу в дитинстві, а лише 1/2 відсотка в дорослому віку.

Умовий розвиток людини лісового періоду не був вищий від якої будь тварини. Всякі природні явища були для нього не розуміли; вона між иншим не розуміла, що таке життя. Однак людина переважала над твариною тим, що мала здібність розвиватися умово.

Життя? А скільки є таких людей, що й тепер його не розуміють? Таким природним явищем як: грим, блискавиця, дощ, вітер і т. ин. первісна людина надавала прикметі людської істоти; вона уявляла собі, що ті явища спричинює істота подібна до неї.

А що тепер? Чи мало є ще таких людей, що чуочи зугки грому, хрестяться і навчають своїх дітей, що це "Михай колочі везе". "Михай" і "колачі". От і доказ! Первісна людина пояснювала собі, що грим спричинює істота, подібна до неї, а хлібороб, якого урожай залежав від дощу, називав цю істоту-людину "Михайлом" (так і маюють його), а хліб як зародить, то "колачі" будуть.

Ще одно. Коли первісну людину змагав сон, вона шукала собі вигідного й безпечного місця. Лягаючи спати, вона добре приглядалася на своє левовище. Спить. В сні їй сняться різні сні: про ті мандрівку по деревах, може проте, що вона падала з дерева на землю просто в пащечку хижий звірочи і т. д. Ранком вона прибуджувалася, оглядалася може зі страхом, однак скоро перекопувалася, що вона є на тім самім місці, де вчора лягла. Але як пояснити свій сон? Мабуть довгі століття роздумувало лісове суспільство над цим питанням. Багато пережило воно за той час, багато дечого й навчилася. Пришов час, що треба було злізти з дерева й при помочи камінного знаряддя захити мандрівним життям.

Сталось щось дивного: помер один член з роду. Ні, не помер — заснув, але не дихав. Дух не виходить з рота. От і розв'язка до питання — що таке сон? Людина починає уявляти собі, що в ній криється якесь окреме життя, якийсь дух, що може добровільно покидати тіло, коли хоче і вертати до нього, коли хоче. Значить, що підчас сну, той самий дух покидає людину, мандрує, переживає різні пригоди, а коли поверне й увіде назад в тіло, тоді людина пробуджується.

Таким чином повстає віра в духи. Первісна людина починає вірити в надприродну силу. Це діялося кількадесять тисяч літ тому назад.

Сьогодні в культурнім 20-ім столітті по Христі спитаймо себе: кільки ще нас є таких, що пояснюють собі явища при-

родні дикунсько-дитячим способом? Чи варто надаєти бути ігнорантами. Чи варто нам надаєти бути дітьми, що вірять в правдивість "Санта Клауса"?

Чи в дійсності ми, дорослі, далеко відтіли від дітей, коли віримо в неіснуючу надприродну силу?

Щоби вирости з дитинства, треба ставитися критично до свого оточення. Треба вміти пізнавати, де корінь лиха цих нерівних обставин життя. Велику кривду робимо для себе й велику неправду говоримо, коли кажемо, що так бог дав, що є на світі паразити й справдані робітники. Бога боялися некультурні дикуні. Капіталісти-пани бога не бояться, бо не вірять в него. За те велить вчити неправди своїх наймитів: робітників та селян. Страхають їх пеклом, роблять що в їх силі, щоб не дати правді ширитися поміж працюючими. Для ширення темноти, незгоди, вони мають спеціально-чорноризики, якраз тих, що їх багато людей мають ще за отців духовних. Отці духовні, це вірні слуги буржуазії. Хіба не так? А хто навчає коритися, тоді благословить війни? А порада їх — яка мила, яка солодка: "Хто терпен, той спасен". Яка іронія.

Людина, що здається на волю богу, не розуміє свого становища, вона не розуміє, що її праця творить багатство, що витворене нею багатство повинно належати до того, хто його створив, а не до буржуї. Праця — гірке то слово для робітника. Нема праці, нема життя.

Життя — це боротьба за існування — сказав Карл Маркс. Рослини, комахи, тварини й люди зводять боротьбу за існування. Люди без класового знання, цього не розуміють. Класово свідомі робітники й фермери це знають. Прекрасно розуміє це буржуазія. От і для того, щоб самій фізично не працювати на рівні з иншими, а жити паразитним життям, вона організованим способом присвоє соби продукції тих, як не є zorganizовані. Робить вона це при помочи законів, агентів, церковних слуг і т. ин.

Ключ — "В організації сила" — капіталісти давно зрозуміли й використовують свою організовану силу. Проти кого вони вживають свою силу — один проти другого? Не тепер! За наказом одного Муссоліні тисячі італійських робітників сьогодні на заслані, а другі тисячі в тюрмах конують. За наказом Пласудського жандармерія а-рештує і катує тисячі робітників та селян в Польщі. За наказом Морганового слуги, Фуллера, сплено невинних робітників на електричному крисі. За наказом Чан Кай-Ши й йому подібних, вірні слуги капіталу стинають без німого суду голів тисячам борців, які по-сміли піднести клич: "В організації сила!" Де класова боротьба загострена, там кожному, хто відкасується бути покірним, грозить небезпека.

Поставити кінець цьому високіві, цьому знущанню одної людини над другою, або точніше сказати, малою горстю капіталістів над величезною працюючою класою, можуть лише самі працюючі, zorganizовані в сильну й міцну спільну робітничу організацію.

Для того, щоби набути відповідне класове знання треба вступати в робітничу організацію. А де таких нема — там їх створити! Українське працююче населення Канади має вже створену таку освітню організацію Т-во Укр. Роб.-Фарм. Дім. Тому в своїм власнім інтересі, а тим самим в інтересі цілої працюючої класи, кожний членський робітник і чесна робітниця та їхні діти повинні в день десятилітнього ювілею ТУРФДім стати членами цієї культурно-освітньої організації. З днем десятилітнього ювілею ТУРФДім хай лунають кличі: Хай живе ТУРФДім! Геть з темнотою!

А. Білецький,